

NOR104 Litteratur og litteraturformidling
Eksamensoppgave, deleksamen 2
Skoleeksamen, 4 timer

Bokmål

Del A

Korte svar. Svar på **fem**, og kun fem, av de åtte oppgavene

1. Forklar forskjellen på intern og ekstern synsvinkel.
2. Forklar forskjellen på intern og ekstern forteller.
3. Hva er forskjellen på *Den eldre Edda* og *Den yngre Edda* («Snorre-Edda»)?
4. Hva er døpenavnet til 'Erasmus Montanus' i Holbergs karakterkomedie *Erasmus Montanus* (1723/1731), og hvorfor har han endret navnet sitt?
5. Plasser disse fire kulturturhistoriske epokene i riktig kronologisk rekkefølge og angi omtrentlig hvilket tidsrom de strakte seg over: Barokken – før-romantikken – humanismen – opplysningstiden (her står de i alfabetisk rekkefølge).
6. Forklar begrepene anafor, assonans og alliterasjon. Vis eksempler på disse i de vedlagte diktene (vedlegg 1 og 2).
7. Forklar det narratologiske begrepet 'ellipse' og belys det med eksempel fra pensumlitteraturen.
8. I hvilken litterær tekst finner vi følgende åpning: ««Nu vil jeg fortelle alt. Og jeg får begynne med avslutningen. Ellers våger jeg meg aldri frem til den siden. Det kan også være nødvendig for deg som en orientering.»»
Svar med forfatternavn, tittel og omtrentlig tidsplassering.

Del B

Mellomlangt svar. Svar på **to**, og kun to, av de tre oppgavene.

1. Gjør rede for noen av kjennetegnene til essayet.
2. Hva heter og hva vet vi om fortiden til hovedpersonen i Knut Hamsuns roman *Sult* (1890)? Hva betyr dette for en tolkning av romanen?
3. Kommenter bergtakingsmotivet i Tarjei Vesaas' roman *Is-slottet* (1963).

Del C

Gi mer plass til besvarelse av denne delen. Svarene krever mer analyse og refleksjon. Svar på **én**, og kun én, av de to oppgavene.

1. Paradoksener som motiv i Henrik Ibsens drama *Vildanden* (1884).
2. Grei ut om romantikken som kunstnerisk strømning i norsk litteratur, og omtal gjerne universalromantikk, nasjonalromantikk og poetisk realisme. Velg ut ett eller flere verk fra norsk litteratur og vis hvorfor denne litteraturen kan knyttes til romantikken.

Del A

Korte svar. Svar på **fem**, og kun fem, av dei åtte oppgåvene.

1. Forklar skilnaden på intern og ekstern synsvinkel.
2. Forklar skilnaden på intern og ekstern forteljar.
3. Kva er skilnaden på *Den eldre Edda* og *Den yngre Edda* («Snorre-Edda»)?
4. Kva er døypenamnet til 'Erasmus Montanus' i Holbergs karakterkomedie *Erasmus Montanus* (1723/1731), og kvifor har han endra namnet sitt?
5. Plasser desse fire kulturturhistoriske epokene i korrekt kronologisk rekkefølge og angi omtrentleg kva for tidsrom dei strekte seg over: barokken – før-romantikken – humanismen – opplysningstida (her er dei nemnde i alfabetisk rekkefølge).
6. Forklar omgrepa anafor, assonans og alliterasjon. Vis døme på bruk av desse i dei vedlagte dikta (vedlegg 1 og 2).
7. Forklar det narratologiske omgrepet 'ellipse' og belys det med døme frå pensumlitteraturen.
8. I kva for litterær tekst finn vi følgjande opning: «Nu vil jeg fortelle alt. Og jeg får begynne med avslutningen. Ellers våger jeg meg aldri frem til den siden. Det kan også være nødvendig for deg som en orientering.» Svar med forfattarnamn, tittel og omtrentleg tids plassering.

Del B

Mellomlangt svar. Svar på **to**, og kun to, av dei tre oppgåvene

1. Gjer reie for nokre av kjenneteikna til essayet.
2. Kva heiter og kva veit vi om fortida til hovudpersonen i Knut Hamsuns roman *Sult* (1890)? Kva betyr dette for ei tolking av romanen?
3. Kommenter bergtakingsmotivet i Tarjei Vesaas' roman *Is-slottet* (1963).

Del C

Gje meir plass til denne delen. Svara krev meir analyse og refleksjon. Svar på **ei**, og kun ei, av dei to oppgåvene.

1. Paradoks som motiv i Henrik Ibsens drama *Vildanden* (1884).
2. Grei ut om romantikken som kunstnerisk strøyming i norsk litteratur, og omtal gjerne universalromantikk, nasjonalromantikk og poetisk realisme. Vel eitt eller fleire litterære verk frå norsk litteratur og vis kvifor denne litteraturen blir knytt til romantikken.

Vedlegg 1.

Hentet fra *Henrik Wergeland. Samlede skrifter*, www.dokpro.uio.no

(1833)

TIL EN GRAN

Bekrandste, høie Ætling af
den Gran, som først de Gother gav
den djærve Kunstmodel
til Kathedral paa Kathedral,
til Notredamens Høiportal,
til Münstren, til Vestminsterhal,
til Pisas Taarn paaheld! --

Her i den skumle Dal forglem
Du sørgende i Skyen gjemt
din stolte Isse har.
Du speider mørkt derovenhen
mod graneformte Taarn af Steen,
og kjender sukkende igjen
et Billed af din Far.

Dig venter feige Øx ved Rod.
Som Herkules i Drageblod
du dør i seige Ild.
Dog dør du stolt, min Gran! thi vid:
Europas Kraft ei rækker did
at forme sligen Pyramid,
som være kan dit Bild.

Klag ei; thi mangtet Hjerte, der
Model for Himmeldomer er,
ukjendt, i Pjalter slaar.
Tungsindig sidder paa sit Fjell,
en ledig Helt, en ubrugt *Tell*;
en *Byron* tidt, en *Platos* Sjel
i Folkets Sværm forgaar.

Den *Tell*, i Brist af en Tyran,
kun Spurv og Krage skyder han.
Og Han, hvis Hjerne Slør
for cherubinske Genius var,
mens en Trompeter Krandsen bar,
en Siljuqvist til Pibe skar
for gode Folkes Dør.

-- Min Gran! Du ødsler hen som Dem
din Høihed i dit skjulte Hjem
i usel Veddekamp
med lave Kirkespiir i Dal.
-- Det Himlens Skuur! Du heller skal
forgaae, Naturens Kathedral,
i herostratisk Damp.

Meer herligt Tempel staaer du der.
Blyhvite Dome Skyen er.

I Pavens Lateran
ei straalere Kjerterad saa reen
og fuld som din bedugg'de Green.
Hvor lød en Messe from som den
en Fugl sang i min Gran?

Hvo mon i Tempelhvælvet fandt
Tropæer, Sejerherre vandt
i mere ærlig Strid,
end disse Fenniker forvist
der perleglimre paa din Qvist,
dem Kinglen i langvarig Tvist
tilkjæmped sig af Flid?

En vellugtopfyldt Dunkelhed,
et Chor du har, et helligt Sted;
men intet Billed der.
Uskyldige Natur, som har
dig reist, til Gud umiddelbar
tør tale, mens et Sonaltar
den Faldnes Midler er.

Af Stormen gennemorgles Du
med et Tedeums søde Gru --
Tedeum!? -- Ak min Sjel,
syng Psalmen med som synges der:
"Naturens Tempel Himlens er;
selv vesle Moseblomme skjær
et Himmelens Capel".

Vedlegg 2:

Hentet fra *Henrik Wergeland. Samlede skrifter*, www.dokpro.uio.no

PIGEN PAA ANATOMIKAMMERET (1836)

– – – – Jo det er Hende! O lys hid!
Og slip ei Kniven end paaglid
i denne Armes Hjerte!
O, der er rædsom Vittighed
i Lampens Blik, som stirrer ned
paa denne døde Smerte.

Saa kold dengang den aanded saae
den stolte Verden jo derpaa?
Og frække Øine skar
det Slør igjennem tidligt, som
den stakkels Piges Fattigdom
af gyldne Drømme bar.

Som Blomst i Isen frosset ind
jeg seer et Træk paa denne Kind,
som vel jeg bør at kjende.
Thi Fryden i min Barndomsleeg
før altfor høit min Skulder steeg
– – o var den ikke Hende.

Tvertsover boed' Hun for os,
i Armod født som i sit Mos
paa Taget Stedmorsblommen.
Fornemme Folk kun fatted svært,
at Blod saa fagert og saa skjært
af Fattigfolk var kommen.

Ak, mangt sligt Aasyn dog jeg saae
som Maanedrosens Pragt forgaae,
som Sommerfuglestøvet!
Dem Skjebnens Haand for haardt vel tog
og Syndens Spor dem overjog
som Sneglens Sliim paa Løvet.